

# Indikátorok kifejlesztése

– a befogadó nevelés számára Európában



# **Indikátorok kifejlesztése**

**– a befogadó nevelés számára Európában**

**Európai Ügynökség a Sajátos Nevelési Igényű Tanulók  
Oktatásának Fejlesztésért**



A jelentés egy olyan projekt keretében készült, amely az Európai Közösség Élethosszig Tartó Tanulás Programjától kapott pénzügyi támogatást (projektszám: 135749-LLP-1-2007-1-DK-COMENIUS-CAM). Tartalmával kapcsolatban minden felelősség a szerzőket terheli. Az Oktatási, Audiovizuális és Kulturális Végrehajtó Ügynökség nem felelős azért, ha a jelentésben foglalt információt bármilyen formában felhasználják.



Education and Culture DG

## Lifelong Learning Programme

E dokumentum létrehozását az Európai Bizottság Oktatásügyi és Kulturális Főigazgatósága támogatta: [http://ec.europa.eu/dgs/education\\_culture/index\\_en.htm](http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/index_en.htm)

E jelentést Mary Kyriazopoulou és Harald Weber, az Ügynökség két projektmenedzsere szerkesztette, az Ügynökség Képviselő Testülete tagjaitól, a Nemzeti Koordinátoroktól és az indikátorok területén kijelölt nemzeti szakértőktől kapott hozzájárulások alapján. Valamennyiük elérhetősége megtalálható e dokumentum végén a hozzájárulók listájában.

A dokumentum egyes részletei szabadon felhasználhatók, feltéve, ha a forrást világosan megjelöli a felhasználó. A jelentéssel kapcsolatos referenciát a következőképpen kérjük megadni: Kyriazopoulou, M. and Weber, H. (szerk.) 2009. *Indikátorok kifejlesztése – a befogadó nevelés számára Európában*, Odense, Denmark: European Agency for Development in Special Needs Education.

A jelentés hozzáférhető teljesen szerkeszthető elektronikus formában és 21 nyelven annak érdekében, hogy a benne foglalt információhoz biztosítsuk a minél jobb hozzájutást. A jelentés elektronikus változata hozzáférhető az Ügynökség honlapján is: <http://www.european-agency.org/publications/ereports>

A borítólapon található képet Virginie Mahieu, a belgiumi Verviers-ben található EESSCF iskola tanulója készítette.

ISBN: 978-87-92387-80-6 (Elektronikus)

ISBN: 978-87-92387-60-8 (Nyomtatott)

2009

### European Agency for Development in Special Needs Education

Titkárság  
Østre Stationsvej 33  
DK-5000 Odense C Denmark  
Tel: +45 64 41 00 20  
[secretariat@european-agency.org](mailto:secretariat@european-agency.org)

Brüsszeli iroda  
3 Avenue Palmerston  
BE-1000 Brussels Belgium  
Tel: +32 2 280 33 59  
[brussels.office@european-agency.org](mailto:brussels.office@european-agency.org)

[www.european-agency.org](http://www.european-agency.org)



## TARTALOM

<b>1. ELŐSZÓ .....</b>	<b>5</b>
<b>2. BEVEZETÉS.....</b>	<b>7</b>
<b>3. KERETRENDSZER ÉS ALAPOK.....</b>	<b>9</b>
<b>4. SZÁNDÉKOK ÉS CÉLOK.....</b>	<b>11</b>
<b>5. FOGALMAK ÉS MEGHATÁROZÁSOK .....</b>	<b>13</b>
5.1 Befogadás .....	13
5.2 Szabályozási indikátorok .....	14
<b>6. INDIKÁTOROK A SNI ÉS A BEFOGADÓ OKTATÁSBAN.....</b>	<b>19</b>
<b>7. INDIKÁTOROK KIFEJLESZTÉSE A PROJEKT KERETEIN BELÜL .....</b>	<b>22</b>
7.1 Területek.....	25
7.2 Elvárások.....	26
7.3 Indikátorok.....	27
<b>8. ELJÁRÁSI KAPCSOLAT TEMATIKUS PROJEKTEKHEZ.....</b>	<b>35</b>
<b>9. TOVÁBBI LÉPÉSEK.....</b>	<b>37</b>
<b>REFERENCIÁK.....</b>	<b>41</b>
<b>SZÓJEGYZÉK.....</b>	<b>43</b>
<b>RÉSZTVEVŐ SZAKÉRTŐK.....</b>	<b>44</b>





## 1. ELŐSZÓ

Ez a jelentés bemutatja az „Európai Ügynökség a Sajátos Nevelési Igényű Tanulók Oktatásának Fejlesztéséért” (a továbbiakban: Ügynökség) által irányított projekt fő eredményeit. A projekt a Képviselői Testület egyes tagjainak kezdeményezésére indult, és az európai befogadó nevelés indikátorai<sup>1</sup> egy csoportjának fejlesztését célozta. A munkát az Európai Közösség „Élethosszig tartó tanulás” programja is támogatta, s a finanszírozás az Európai Bizottság Oktatási és Kulturális Főigazgatóságán keresztül történt.

Az oktatási minisztériumok képviselői, akik az Ügynökséggel kapcsolatban állnak, kifejezték azon szándékukat, hogy olyan indikátorokat fejlesszenek ki a befogadó nevelésben, melyek segítségével figyelemmel kísérhetik saját országuk fejlődését mind a szabályozásban, mind pedig a gyakorlatban. Ezen felül az indikátorok európai szinten is lehetővé tehetik az Ügynökség számára az egyes országokban bekövetkező fejlődéssel kapcsolatos adatgyűjtést.

Összesen 23 országban, így Ausztriában, Belgium flamand és francia nyelvű közösségeiben, Cipruson, a Cseh Köztársaságban, Dániában, az Egyesült Királyságban, Észtországban, Franciaországban, Görögországban, Izlandon, Írországban, Hollandiában, Lettországban, Litvániában, Magyarországon, Máltán, Németországban, Norvégiában, Olaszországban, Portugáliában, Spanyolországban, Svédországban és Svájcban, 32 nemzeti szakértő bevonásával folyt a projekttevékenység. A szakértők elérhetőségei a jelentés végén találhatóak, (lásd a 43. oldalt). Valamennyiük munkáját, valamint az Ügynökség Képviselői Testületének, és Nemzeti Koordinátorainak közreműködését a projekt megvalósításában rendkívül nagyra értékeljük. Az ő tevékenységük nagyban hozzájárult az Ügynökség projektjének sikeréhez.

A jelentés bemutatja az alapokat és kereteket, a célokat, a használt metodikát és néhány kiinduló indikátort a befogadó nevelés három

---

<sup>1</sup> A jelentésben a befogadó nevelés koncepcióját mindvégig a Salamanca Deklarációval (1994) és az ENSZ Fogatékcal Élők Jogai Konvenciójával (2006) összhangban használjuk. Ez azt jelenti, hogy a befogadó nevelés olyan cél, amelynek elérésére valamennyi ország törekszik. Elfogadást nyert, hogy a befogadó nevelés folyamatban levő eljárás – nem végeredmény – és az egyes országok neveléspolitikája és gyakorlata ennek kialakításában és fejlesztésében egymástól eltérő fokon áll.



---

területén (szabályozás, részvétel, finanszírozás). További előkészítő munka folyik ezen indikátorok operatívra tétele érdekében, specifikus indikátorok fejlesztésével, melynek révén lehetővé válik az eredmények nyomon követése nemzeti és európai szinten is.

További információ olvasható a projekttel kapcsolatban a webes felületen a [www.european-agency.org/agency-projects/indicators-for-inclusive-education](http://www.european-agency.org/agency-projects/indicators-for-inclusive-education) címen.

## **Cor Meijer**

Igazgató

European Agency for Development in Special Needs Education



## 2. BEVEZETÉS

Ennek a jelentésnek a célja nem csak az, hogy bemutassa az „Indikátorok kifejlesztése – a befogadó nevelés számára Európában” című projekt fő eredményeit, hanem annak szerkezetét és alapjait, céljait és célkitűzéseit is, továbbá a projektben használt módszertant ismertesse.

Az egyes részt vevő országok képviselői által közösen kitűzött cél az, hogy kidolgozzanak egy olyan módszert, amelynek segítségével létrehozhatóak olyan indikátorok, amelyek mind nemzeti, mint európai szinten alkalmazhatók és amelyek arra összpontosítanak, hogy a szabályozás mennyire támogatja vagy éppen hátráltatja a befogadó nevelés fejlődését az iskolában. Számos európai és nemzetközi intézmény vállalta, hogy olyan indikátorokat dolgoz ki, amelyek konkrét szabályozási területekre vonatkoznak. A projekt ezekre a tapasztalatokra támaszkodott, hogy kidolgozza a befogadó nevelés szakterületére alkalmazható indikátorokat. A projektnek ennek megfelelően két fő eredménye született: először is kifejlesztett és alkalmazott egy olyan eljárást, amely az alapoktól kezdve vizsgálja a releváns indikátorokat, az Ügynökség szakértőinek megegyezése alapján, másodsorban pedig egy kezdeti indikátorcsomagot dolgozott ki, alkalmazhatósági és mérhetőségi eljárásokkal.

23 ország összesen 32 szakértőt delegált a projektben való részvételre. Az ő szakértelmük és képességeik nagyban hozzájárultak a projektmegbeszélések és munkacsoportok sikeréhez, valamint a módszertan kifejlesztéséhez és a projekt végső kimeneteléhez. Az ő segítségük nélkül a projekt ilyen mértékű fejlődése nem lett volna elképzelhető.

A jelentés a következőképpen épült fel: az előszó és bevezetés után a harmadik szakasz betekintést nyújt a projekt keretrendszerébe és alapjaiba, majd ezt követi a negyedik szakasz, amely bemutatja a célokat és szándékokat. Az ötödik részben a fő fogalmakkal és szakkifejezésekkel ismerkedhet meg az olvasó, majd a következő részben olyan indikátorok kerülnek bemutatásra, amelyeket európai és nemzetközi szinten fejlesztettek ki a sajátos nevelési igényű oktatás területén. A befogadó nevelés körülményeit mérő indikátorok kifejlesztéséhez használt keretrendszer és módszerek kerülnek





bemutatásra a hetedik szakaszban, beleértve azokat az indikátorokat is, amelyek a befogadó nevelés három fő területével (szabályozás, részvétel, finanszírozás) foglalkoznak. A nyolcadik fejezet azt írja le, hogyan függ össze az a megközelítés, amellyel a projekt dolgozott, az Ügynökség múlt- és jövőbeli munkájával a tematikus projektek és eredményeik tekintetében. Az utolsó fejezet azzal a kérdéssel foglalkozik, milyen további lépések szükségesek, ahhoz, hogy az indikátorokat alkalmazni tudjuk megfigyelési szinten is.

Ennek a jelentésnek különböző célcsoportjai vannak. A struktúra úgy alakult ki, hogy az indikátorok fejlesztési folyamatának fő lépései iránt érdeklődő olvasó megfelelő sorrendben követheti nyomon őket. Azok, akik főként az indikátorok csoportjára kíváncsiak, célszerű, hogy rögtön a hetedik fejezetet olvassák. A 8. és 9. fejezetek a projektnek az Ügynökség jelenlegi munkájához való kapcsolódásáról számolnak be, és tárgyalják azokat a lépéseket, amelyek az operatív indikátorok kifejlesztéséhez szükségesek.



### 3. KERETRENDSZER ÉS ALAPOK

A befogadó nevelés nem statikus jelenség. Sokféleképpen fejlődött a múltban és fog fejlődni a jövőben is. Az Ügynökség más területekkel foglalkozó munkái (például Watkins, 2007) is világosan megállapították, hogy *„a befogadó nevelés koncepciói, vezérelve, és gyakorlata valamennyi országban állandóan változik”* (20. old.). Számos ország abban a szakaszban van, amelyben folyamatosan újragondolják és változtatják irányelveiket, szabályozásukat a befogadó nevelés területén, részben a folyamatban lévő pilotprojektek keretében megszerzett tapasztalatok és tudás alapján, azáltal, hogy új finanszírozási stratégiákat dolgoznak ki a sajátos nevelési igényű (SNI) tanulók nevelésével kapcsolatban, részben pedig új szabályozás és törvények életbe léptetésével, amelyek a minőségi rendszerekre és az oktatás ellenőrzésére vonatkoznak. A változtatási törekvések azonban számos eszközt igényelnek annak érdekében, hogy a megfelelő fejlesztéseket nyomon tudják követni.

A monitoring eszközöket gyakran olyan indikátorokra alapozzák, amelyeket időszakosan alkalmaznak, hogy megvizsgálják, sikerült-e elérni a kitűzött célokat. Jelenleg azonban viszonylag kevés olyan minőségű és mennyiségű indikátor áll rendelkezésre az SNI és a befogadó nevelés területén, amelyet európai szinten lehetne alkalmazni. Az ezen indikátorok iránti igény jól érzékelhető egy 2006-ban, az Ügynökség által végzett felmérésből. A felmérés célja az volt, hogy a tagországoktól begyűjtse a jelenlegi és jövőbeli témákra és trendekre vonatkozó információkat, amelyeket érdemes megvizsgálni a speciális nevelési igényű (SNI) oktatás területén. Az itt azonosított trendek és témák bekerültek az SNI egyes nemzeti prioritásai, valamint az Európai Tanács által 2000-ben lefektetett irányelvek körébe. 22 európai ország oktatásügyi minisztériuma vett részt a felmérésben. A végeredmény azt mutatja, hogy az országok számottevő érdeklődést mutattak a befogadó nevelésben alkalmazható indikátorok fejlesztése iránt.

Ez az eredmény egyezik az „Education and training in Europe: diverse systems, shared goals for 2010: The work programme on the future objectives of education and training systems” (Európai Bizottság, 2002) elnevezésű dokumentum megállapításaival, amelyek világosan kimondják, melyek azok az elengedhetetlen tényezők, amelyek szükségesek ahhoz, hogy teljesüljön a



tagállamok által kitűzött második stratégiai cél: elérhetővé tenni az oktatást és a képzési rendszereket mindenki számára. 2.3. Cél: Az aktív állampolgárság, az egyenlő esélyek és a szociális kohézió támogatása: *„az oktatás és a képzési rendszerek fontos szerepet játszanak a demokratikus társadalmaink fenntartásában Európában. Az egyik alapelv, amelyet meg kell erősíteni, hogy mindenki egyformán hozzáférhessen a képzéshez és az oktatáshoz. Ennek velejárója, hogy a tagországok különös figyelmet szenteljenek a kiszolgáltatott csoportokra és egyénekre, kiváltképp a fogyatékkal és tanulási nehézségekkel élőkre.”* (25. old.)

Ez a projekt az első lépés afelé, hogy az országok megszerezhessék a hiányzó információkat ezen a területen, amely az alapja a fejlesztések nyomonkövetésének az adott országban. Ezen felül ezek az információk a figyelem középpontjába kerültek számos külső testületben és szervezetben, mint például az Európai Bizottságban is.

A projekt nem szolgál ezekkel az információkkal, hanem megkísérel bemutatni egy eljárást az indikátorok kidolgozásához alulról felfelé történő megközelítéssel, és egy kezdeti indikátorcsomaggal kapcsolatban egységes javaslatot tesz.

---



## 4. SZÁNDÉKOK ÉS CÉLOK

Az egyes résztvevő országok képviselői által közösen megvitatott és kitűzött projektcél az, hogy kidolgozzanak egy olyan módszert, amelynek segítségével létrehozhatók mind nemzeti, mint európai szinten alkalmazható indikátorok, amelyek egyértelműen azokra az oktatás- és neveléspolitikai feltételekre összpontosítanak, hogy a szabályozás mennyire támogatja, vagy épp hátráltatja a befogadó, azaz inkluzív nevelés fejlődését az iskolában.

A projekt fő céljai közé tartozik, hogy kifejlessze:

- E projektre és jövőbeli tematikus Ügynökségi projektekre vonatkozó indikátorok keretrendszerét és módszertanát a befogadó nevelés területén;
- Egy kezdeti, mennyiségi és minőségi indikátorcsomagot a befogadó nevelés nemzeti szinten alkalmazható szabályozási rendszerére;
- A befogadó nevelés európai szinten alkalmazható szabályozási körülményeirevonatkozó, néhány kulcsfontosságú mennyiségi és minőségi indikátort tartalmazó kisebb csomagot.

A projekt keretében kidolgozott indikátorcsomag:

- Korábbi Ügynökségi projektek befogadó nevelés területén szerzett tapasztalatain, eredményein alapszik;
- Felhasználta egy speciális oktatási-nevelési igényű fiatalok részvételével lezajlott Európai Meghallgatás eredményeit (*Fiatalok hangja: Találkozás a sokféleséggel az oktatásban*, A Lisszaboni Nyilatkozat, 2007; Soriano et al., 2008);
- Alulról felfelé építkezve úgy került kidolgozásra, hogy, az európai oktatási rendszerek különbözőségeit figyelembe vegye, ezáltal biztosítva, hogy egész Európában bevezethető legyen.

A projekt további céljai közé tartozik, hogy a befogadó nevelés mérésére kidolgozott indikátorokat a következőkre lehessen használni:

- Eszközként szolgáljanak a tagországoknak, hogy figyelemmel kísérhessék saját szabályozási és gyakorlati szintű előrehaladásukat;



- Részletes tájékoztatást tudjanak nyújtani a befogadó nevelés három kulcsfontosságú területén: törvényhozás, finanszírozás és részvétel;
- Azonosítsák azokat a területeket ezen a területen, ahol további munka szükséges;
- Európai szinten is megfelelő eszközzé váljanak az Ügynökség számára az egyes országok fejlődésére vonatkozó adatok összeállításánál.

A szándék az volt, hogy a projekt alapjául szolgáljon egy minden résztvevő ország által elfogadott mennyiségi és minőségi indikátorcsomag kifejlesztéshez. Ezekkel felszerelve a befogadó nevelés területe megnyílhat a konstruktív összehasonlítás és a sikeres és hatékony eljárások tapasztalataiból való kölcsönös tanulás irányába. Szándék volt továbbá az is, hogy az egyes országok olyan eszközökhöz jussanak, melyek segítségével további fejlődés válik lehetővé saját gyakorlatukban és szabályrendszerükben. Bár néhány országban már léteznek ilyen indikátorok, nincsen olyan egységes indikátor-rendszer, amelyben az országok megállapodtak volna, és amelyek elősegítik az imént említett összehasonlítási és tanulási folyamatokat. Ezeknek az indikátorok az európai szintű közös fejlesztése biztosítja a projekt össz-európai hozzáadott értékét.



## 5. FOGALMAK ÉS MEGHATÁROZÁSOK

### 5.1 Befogadás

Az olyan fogalmaknak, mint a sajátos nevelési igényű oktatás, befogadó nevelés, azaz inklúzió vagy a befogadó iskolák, nagyban eltérő az értelmezése szerte Európában, ezért a projekt kezdetétől fogva fontos volt már a projekt kezdeti szakaszában ezeket a fogalmakat megvitatni és tisztázni, valamint megegyezni számos értelmezésbeli kérdésben, amelyek korábbi Ügynökségi munkák során fejlődtek ki és kerültek használatba, és amelyek segíthetik az indikátor-projekt fejlődését.

Az Ügynökség munkájának középpontjában egyértelműen a sajátos nevelési igényű oktatás áll. Annak felismerése, hogy az SNI és a speciális oktatási igények valójában ugyanannak az éremnek a két oldala, lehetővé tette, hogy az Ügynökség munkáját a rendszerekre és szolgáltatásra, s nem konkrét igénytípusokra vagy kategóriákra összpontosítsa.

A sajátos nevelési igényű oktatás fogalmának értelmezése eltérő az egyes országok között. Az olyan kifejezéseknek, mint a hátrány, sajátos igény vagy fogyatékos, nincs egységes értelmezésük. Az Ügynökség munkájának más területein (pl. Meijer, 2003), egyértelművé tette, hogy: *„ezek a különbségek inkább adminisztratív, pénzügyi és eljárásbeli szabályozásokhoz, mint a sajátos oktatási igényekhez kötődnek”*. (126. old.)

Az Ügynökség eddigi tevékenysége azt mutatja, hogy Európában a tendencia az, hogy olyan politikát dolgozzanak ki az országok, amelyek elősegítik a sajátos oktatási támogatást igénylő diákok hagyományos iskolákba történő beillesztését azáltal, hogy a tanárokat ellátják a szükséges eszközökkel, úgymint kiegészítő munkatársak, anyagok, tréningek stb.

Számos országban szerzett tapasztalat azt mutatja, hogy a sajátos oktatási igényű gyerekek és fiatalok befogadása leginkább olyan iskolákban érhető el, ahol egy adott közösség szinte valamennyi diákját kiszolgálja. Ebben a környezetben tudják ezek a fiatalok elérni a leglátványosabb tanulmányi fejlődést és szociális beilleszkedést.



Az arról szóló megállapodások, hogy mit is tekintünk inklúciónak, nem elég világosak. Az Ügynökség munkájának más területein (pl. Meijer, 2003) egy operatív definíció került bevezetésre a befogadó környezetről: *„ez olyan oktatási környezet, ahol a speciális igényű diákok a tanterv nagy részét követik, speciális igények nélküli társaikkal együtt.”*

Azonban az egyes országokban az ellátás típusainak eltérése egyértelműen megnehezíti a különböző helyzetek összehasonlítását Európában. Minden ország *„más-más pontjánál tart a befogadáshoz vezető útnak, amelyet a Salamanca Nyilatkozat határozott meg”* (Peacey, 2006). A befogadás maga, mint fogalom is folyamatos változáson megy keresztül, amióta azt először oktatási-nevelési összefüggésben használták. Az Ügynökség munkájának más területein (pl. Watkins, 2007) egy további érv merült fel: *„... ma már világos, hogy a befogadás jóval szélesebb réteget érint, amelyek kiszolgáltattak a kirekesztésre, mint akiket eddig mint speciális oktatási igényű tanulót azonosítottak.”* (16. old.) Az inklúzió felfogható egy kísérletnek arra, hogy az oktatási elképzeléseket mindenki számára a többségi szemlélet mögé helyezze, amelyben a sajátos nevelési igényű gyerekek oktatása ugyanabban a fizikai környezetben, de nem feltétlenül ugyanazzal az oktatási élménnyel történik meg. Az inklúzió magába foglalja, hogy a speciális igényű gyerekek, a tananyaghoz az Ő igényeiknek leginkább megfelelően jussanak hozzá.

Ebben, mint más Ügynökség projektekben az 1994-es UNESCO Salamanca Nyilatkozat volt az irányadó elv: *„Az inkluzív orientációjú hagyományos iskolák a legmegfelelőbbek arra, hogy felvegyük a harcot a diszkriminatív szemléletekkel, ezzel létrehozva befogadó közösségeket, egy befogadó társadalmat és mindenki számára elérhető oktatást, mindazonáltal hatékony oktatást biztosítunk a gyermekek többségének, biztosítjuk a teljes oktatási rendszer hatékonyságát és végső soron költség-takarékosságát is.”* (8. old.)

## **5.2 Szabályozási indikátorok**

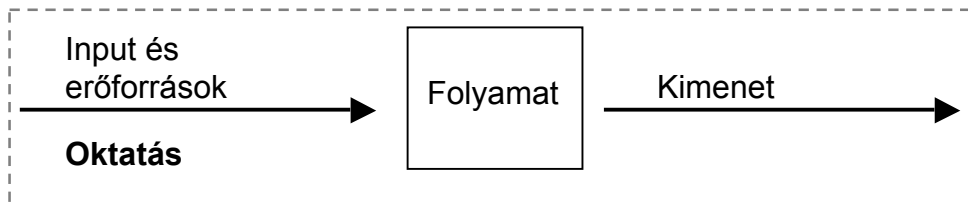
A következő részben az oktatás feltételeihez igazított input-folyamat-kimenet modell kerül bevezetésre.

A jelentés végén az ebben a szövegben használt fontosabb kifejezéseket tartalmazó jegyzék található, hogy még érthetőbben

elmagyarázzunk néhány technikai fogalmat, amelyekkel a következő fejezetekben találkozhat az olvasó.

Az első ábrán felvázolt rendszer három elemből áll:

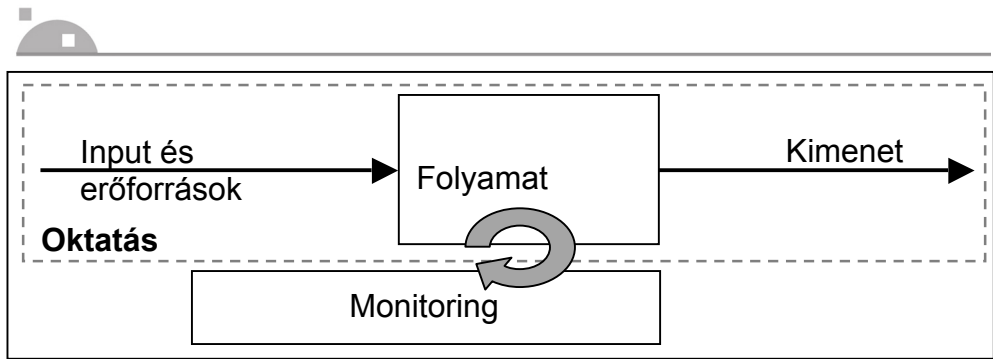
Az *input (bemenetek)* és *erőforrások* teremtik meg az összes feltételt ahhoz, hogy a rendszer elérhessen egy bizonyos eredményt/kimenetet. Az oktatás területén az input és az erőforrások nem lehetnek csupán anyagiak, vagy az oktatással kapcsolatos törvények, hanem a tanárok szakképzettsége és az infrastrukturális feltételek is ide sorolandók. Az oktatási folyamatok váltják át ezeket az inputokat és ráfordítást *eredménnyé* és *kimenet*é. Míg az eredmény és a kimenet megmutatja az beiskolázás mértékét vagy a tanulmányi eredményeket, ez a jelentés kiemeli az eredménynek azon szempontjait, amelyek kiemelik a bevitt erőforrások hatásait és következményeit, mint pl. az elméleti és gyakorlati műveltséget, önállóságot. A *folyamat* utal minden oktatási tevékenységre, így az eljárásokra, állami/iskolai/körzeti gyakorlatra és az osztálytermi gyakorlatra is.



1. Ábra: Input-folyamat-kimenet modell az oktatásban

A *monitoring* szisztematikus folyamat, időszakos vagy folyamatos megfigyelés vagy tesztelés annak érdekében, hogy megállapítsuk az indikátorok szintjét vagy értékét meghatározott célokkal és értékekkel. Ez nélkülözhetetlen tevékenység minden folyamatos fejlődéshez. Összeköttetést biztosít az időközi eredmények és az input/erőforrás ellátás valamint a folyamattervezés között (lásd 2. ábra). A monitoring több szinten alkalmazható, pl. egy decentralizált oktatási rendszerben végezhető regionális, vagy akár iskolai szinten is. Elérhetővé tehető továbbá mindenki számára a megfigyelés eredménye, vagy korlátozható a közigazgatás oktatással foglalkozó szakembereire.





## 2. Ábra: Monitoring az input-folyamat-kimenet modellekben

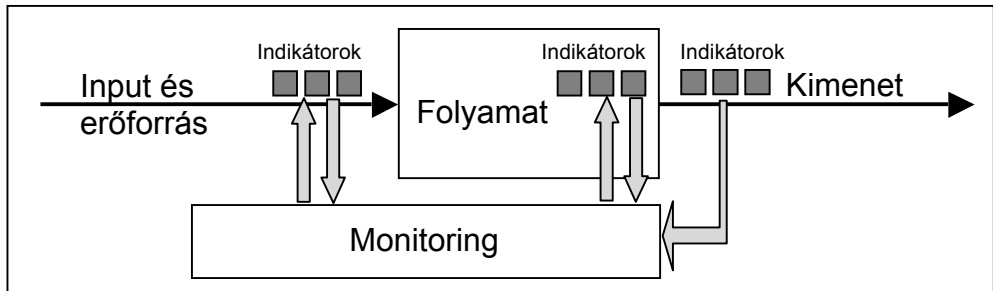
A projekt ezen részében az indikátorokat tekinthetjük „érzékelőknek”, amelyeket úgy terveztek és helyeztek el, hogy kimutassanak minden releváns változást. Egy monitoring rendszeren belül az indikátorok segítenek a felhasználóknak abban, hogy a figyelmet igénylő területekre koncentráljanak.

Következésképpen az indikátoroknak:

- Le kell fedniük minden lényeges területet (azaz nem lehetnek vakfoltok, ahol a változások figyelmen kívül maradnak);
- Elég érzékenynek kell lenniük ahhoz, hogy érzékeljék a bekövetkező változásokat;
- Informatívnak kell lenniük, azaz szolgáljanak bizonyítékkal a változások szükségességére.

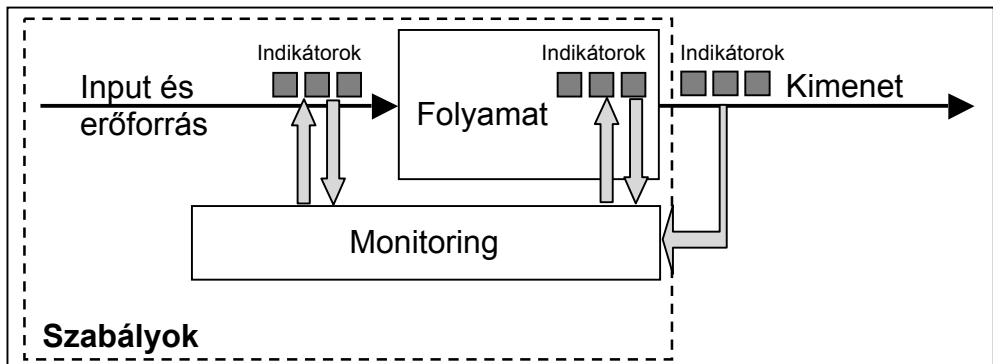
Míg legtöbb esetben az indikátorok leginkább az eredményekre orientálódnak (pl. indikátorok és szintjelek a Lisszaboni oktatási célok felé való törekvésben), addig sokszor kevés indikátor vizsgálja a beviteli oldalt, ami megmagyarázhatná, hogy az eredmények miért vagy miért nem változnak.

Ez legfőképpen annak tudható be, hogy legtöbbször nem lehet *közvetlenül* befolyásolni az kimeneti indikátorokat, amikor eltérést észlelünk a végeredmények és a tervezett eredmények között. Az erőforrások és inputváltoztatások, a folyamatváltoztatással együtt *közvetetten* használhatók az eredmények befolyásolására, így tehát fontos, hogy ezen a téren is történjen megfigyelés (lásd 3. ábra).



3. Ábra: Indikátor elosztás a monitoringban

A közjogot definiálhatjuk egy törvény-, szabály-, tevékenység- vagy finanszírozási prioritásrendszerként. Ebben az esetben a *törvényhozás* a közjog része. Egy bizonyos szakterülethez tartozó törvényhozás magában foglal konkrét törvényeket, amelyek bekerülnek az alkotmányba és a nemzetközi jogba. A 4. ábra megmutatja, hogy illeszkedik ez a definíció az input-folyamat-kimenet modellbe. Ki kell emelni, hogy egy monitoring rendszer helyi, regionális és nemzeti szinten beletartozik a politika keretrendszerébe.



4. Ábra: Szabályozás központú monitoring rendszer

A *törvényhozást* felfoghatjuk egy olyan rendszerként is, amely egyesít több konkrét vezérelvet is, amely koherens módon biztosítja egyéni szabályozási célok beépítését a gyakorlatba. A hangsúly tehát inkább a szabályok egymáshoz való kapcsolódásán, azok következetességén és fenntarthatóságán van. Mint ahogy a fenti modell is mutatja, a törvényhozás az oktatás egyik egyik input/erőforrás oldalának is tekinthető.

A projekt szabályozási feltételekre való összpontosításából kifolyólag az kimeneti indikátorokkal csak részben foglalkozik ez a jelentés.



---

Azonban a 3. és 4. ábra is jól mutatja, hogy ezek nélkülözhetetlen információforrások egy monitoring rendszerben. Következésképpen a projekt célja olyan indikátorok létrehozása, amelyeket az input, erőforrás és a folyamatok területein vethetünk össze más európai és nemzetközi indikátorokkal.



## 6. INDIKÁTOROK A SNI ÉS A BEFOGADÓ OKTATÁSBAN

Annak érdekében, hogy átláthatóbb legyen az indikátorok állapota a sajátos nevelési igényű oktatás és a befogadó oktatás területén, a projektszakértőket felkérték, hogy azonosítsanak és értékeljenek néhány releváns indikátort európai és nemzetközi szinten. Ebből az értékelésből az mutatkozott, hogy bizonyos szintű kutatómunka lezajlott az SNI és a befogadási indikátorok területén, azzal a céllal, hogy javuljon az oktatás színvonala a befogadás szempontjából. A különböző SNI és befogadási indikátorok lefedik az *input*, *folyamat* és a *kimenet* területeit, valamint a *makro* (törvényhozás, politikai és adminisztratív keretrendszer), *mezo-* (iskola, közösségi szolgáltatások), *mikro-* (osztály), és *egyéni* (tanár, diák) szinteket is. Néhány példát mutatunk be a következőkben.

### *A befogadási index*

Boot és Ainscow (2002) dolgozott ki számos olyan indikátort, amely támogatja az iskolák befogadó fejlődését. Az index olyan eljárásokat nyújt az iskoláknak, amelyek alkalmasak az önértékelésre és fejlesztésre, beépítve tanárok, diákok és szülők nézeteit, valamint a környező közösségek tapasztalatait. Magába foglal egy részletes vizsgálatot arra is, milyen módon csökkenthetők egy diák tanulási és részvételi akadályai. 3 dimenziót fednek le az indikátorok:

- *Befogadó kultúrák kialakítása* (közösségépítés, befogadó értékek létrehozása);
- *Befogadó törvényhozás* (az iskola fejlesztése mindenki számára, sokszínűség támogatásának szervezése);
- *Befogadó gyakorlat kibontakoztatása* (a tanulás megszervezése, az erőforrások mobilizálása).

### *Minőségi indikátorok az SNI nevelésben*

Hollenweger és Haskell (2002) hoztak létre olyan minőségi indikátorokat, amelyek az oktatási input és erőforrások, folyamatok és eredményeket vizsgálják:

- *Oktatási inputok és erőforrás*: szabályozás, közösségi tulajdonságok, erőforrások, személyzet, tanulók tulajdonságai, családi tulajdonságok;



- *Oktatási folyamatok*: nemzeti/körzeti gyakorlat, iskolaépítés, osztálytermi instrukciós gyakorlat, tanuló-orientált területek;

- *Oktatási eredmények rendszereknek és személyeknek egyaránt*: elméleti és funkcionális írásképeség, fizikai egészség, felelősség és önállóság, állampolgári, személyes és szociális jólét, elégedettség.

### *Fogyatékkal élők jogai az oktatásban model*

Peters, Johnstone és Ferguson (2005) alkalmazták a rokkantsági jogok az oktatásban modellt (DREM), alapul véve a befogadó oktatás fő elveit, ezzel biztosítva egy többszintű keretrendszert az oktatási befogadás értékelésére a sajátos oktatási igényű tanulók szempontjából, nemzeti és nemzetközi szinten. A DREM olyan eszköz, amelyet oktatási törvényhozási szakemberek, oktatók, közösségek és fogyatékkal élők szervezetei, használnak. Szemlélteti a kölcsönös kapcsolatot az eredmények, erőforrások, kontextusok és input között.

Mind a három szinten (helyi, nemzeti, nemzetközi) léteznek egymással kölcsönhatásban álló eredmények, és képessé tevő eredmények, amelyek katalizátorként használva biztosítják, hogy az oktatási folyamat eredményeképpen a várt szociális és egyéni előnyök szülessenek. Az erőforrások és inputok gondoskodnak az anyagi és szociális feltételek megteremtéséről.

Ez nem egy kimerítő értékelés, hanem néhány példa arra a munkára, amely az indikátorok kifejlesztésén folyt, a sajátos igényű oktatás és a befogadó oktatás területén. Az értékelés célja az volt, hogy felmérjük, hogy milyen mértékig felelnek meg a meglévő indikátorok az Ügynökség projektjének. Az európai és nemzetközi szinteken kívül a szakértőket felkértük, hogy vizsgálják meg a már meglévő mennyiségi és minőségi indikátorokat nemzeti szinten, a befogadó oktatás törvényhozási helyzetéről. A résztvevők elismerték, hogy számos országban az egyik fő prioritás az indikátorok bevezetése és a kidolgozásuk már megtörtént, vagy éppen folyamatban van.

Sok országban, valamint európai és nemzetközi szinten is léteznek olyan indikátorok, amelyek vizsgálják az SNI/befogadó oktatást leginkább iskolai szinten. Azonban a projektben részt vevő szakértők azt is elismerték, hogy meglehetősen kevés olyan indikátor került kidolgozásra, amelyek átemelhetőek lennének más nemzeti oktatási környezetben, vagy európai szinten.



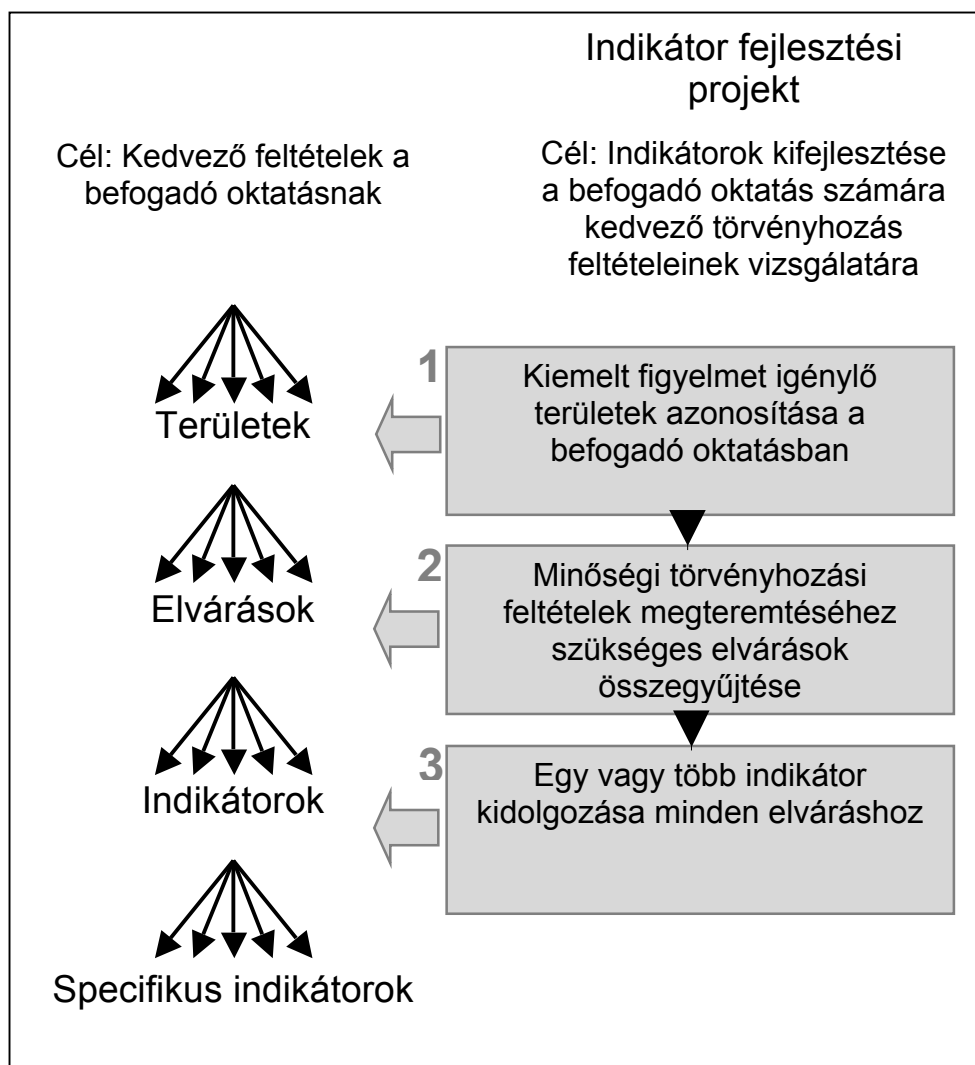
---

Ennek számos oka van, mint pl. az, hogy mire összpontosítanak, vagy a befogadó nevelés területének lefedése stb. Továbbá egyik vizsgált indikátor sem figyeli a törvényhozási kondíciókat a befogadó oktatás területén, nemzeti szinten.



## 7. INDIKÁTOROK KIFEJLESZTÉSE A PROJEKT KERETEIN BELÜL

A projekt célja az volt, hogy bemutassa azokat az indikátorokat, amelyek minden minőségi szempontot vizsgálni tudnak, mint például input/erőforrásfelhasználást és folyamatot, és ahol ez lehetséges volt, a kimenetet/eredményt is. Ezért a projekt alulról felfelé haladó megközelítést dolgozott ki, a befogadó oktatás területének egészét magába foglalva.



5. Ábra: Indikátorok kifejlesztése



A projekt céljának megfelelően a szakértők első lépésben azonosították mindazon területeket, amelyek további figyelmet igényelnek az indikátorok kifejlesztésének folyamatában. Ezután minden területet felosztottak olyan *elvárásokra*, amelyek a szabályozás minőségét tükrözik az adott területen. Végül pedig – bár ez a tervek szerint nem a projekt része lett volna – indikátoronként azonosítottak olyan *konkrét mutatókat*, amelyek elősegítik a méréseket és összehasonlításokat korábbi eredményekkel, vagy más országokból származó adatokkal.

Az oktatás területének lebontása elvárásokra, indikátorokra és fejlesztési eljárásokra az 5. ábrán került látható. A következőkben e hierarchikus szinteket tárgyaljuk.

### *Területek*

A csoportmegbeszéléseken a résztvevők néhány olyan területet azonosítottak, amelyek kimondottan fontosak a befogadó oktatásban és okvetlenül számításba kell, hogy kerüljenek.

Ezek a kulcsterületek lefedik a befogadó oktatás fő aspektusait és biztosítják a keretrendszer a szabályozási elvárások meghatározásához, amelyek elősegítik vagy hátráltatják az inkluzív oktatást az iskolákban. Ezek a területek a 7.1-es részben kerülnek felsorolásra.

Ha számításba vesszük a projekt időkeretét, valamint azt, hogy az Ügynökség több éves munkatervében más tematikus projektek is foglalkoznak e területek közül néhányval, úgy határoztunk, hogy a területek egy részhalmazával kiemelten foglalkozunk. A döntés a részt vevő szakértők és az Ügynökség jövőbeli projektjeinek tervein alapult. A résztvevők megegyezése értelmében a kiemelt területek a következők: *törvényhozás, részvétel, és finanszírozás*.

### *Elvárások*

Az elvárások írják le a befogadó oktatáshoz nélkülözhetetlen feltételeket. Megfogalmazásuknak módja is kifejezi az elvárt minőségük szintjét is, pl. a nemzeti törvényhozás *teljes* konzisztenciája a nemzetközi egyezményekkel. A projektszakértők kétszer találkoztak a projekt ideje alatt és azonosították a három kiválasztott terület elvárásait. Ezeket végül a Projekt Tanácsadó Csoport értékelte és dolgozta át, hogy elkerülhessék az





ellentmondásokat és átfedéseket. Minden elvárás a 7.2-es részben került felsorolásra.

Egyértelműen több mód van az összegyűjtött elvárások teljesítésére. A projekt egy másik célja volt, hogy ahol lehetséges volt, ott alternatív módokat is összegyűjtsön az elvárások teljesítésére.

### *Indikátorok*

Az indikátorok olyan szempontokra mutatnak rá, amelyek egy vagy több alkotóelemét képviselik az adott elvárásnak (pl. konzisztencia nemzetközi egyezményekkel). Nem tartalmazznak minőségi megállapításokat, és azt sem állapítják meg, hogy az indikátor minőségi vagy mennyiségi természetű. Az indikátorok megnevezik azt a konkrét szempontot, amelyet meg kell vizsgálni (pl. konzisztencia). Több indikátor is kapcsolódik egy-egy elváráshoz. Az indikátorok listája a 7.3-as részben található.

### *Specifikus indikátorok*

A specifikus indikátorok teszik operatívvá az adott indikátort. Minden egyes indikátornak lehet egy vagy több specifikus indikátora, amely lehet mennyiségi vagy minőségi mérőszám. A mennyiségi természetű indikátorok (pl. konzisztenciaszint) olyan folyamatot igényelnek, amelynek segítségével operatívvá válhatnak, az előjegyzett értékek alapján. Ezeknek az értékeknek kell, hogy legyen egy teljes sorrendjük, pl. úgy, hogy olyan jelzőket alkalmazunk, hogy „gyenge”, „közepes”, vagy „jó”, a minőség szintjének és sorrendjének kifejezésére. Minimális minőségi skálák mindössze két értéket tartalmaznak, úgymint „létezik” vagy „nem létezik”, „igen” vagy „nem”.

Mennyiségi specifikus indikátorokat minden esetben úgy terveznek, hogy két számmal kifejezhető tényező közti arányosságot mutassanak – ettől válik függetlenné az indikátor a vizsgált populáció méretétől. Az eredmény önmagában nem szolgál információval arról, hogy az elvárt és a tényleges érték jónak mondható-e vagy sem. Sokkal inkább más értékekkel való összehasonlítás teszi lehetővé a mennyiségi specifikus indikátor értékelését.

Az összehasonlítás történhet ugyanabban az országban, de korábban végzett mérések értékeivel (pl. az irányvonal elemzés tekintetében), azért, hogy megállapítsuk, fejlődött-e egy adott irányba a helyzet, vagy történhet más országok mérési eredményeivel a kölcsönös tanulás érdekében. Abból kiindulva, hogy specifikus



indikátorok kifejlesztéséhez rendkívüli erőfeszítések szükségesek, ennek a témának a tárgyalása nem volt része ennek az egy éves projektnek.

## 7.1 Területek

Az alábbi lista tartalmazza a kiválasztott területeket, amelyek kapcsolódnak a befogadó oktatáshoz a törvényhozás szintjén. A lista távolról sem teljes, és nem tartalmaz minden ide kapcsolódó szempontot. Mindazonáltal valamennyi kulcsszempont, amelyet a 32 szakértő megtárgyalt a projekt keretében, a következő címek alá sorolható:

1. Törvényhozás és következetesség/egyensúly a befogadó oktatás és más szabályozási kezdeményezések között.
2. Világos nemzeti politika a befogadó nevelés területén:
  - Elfogadható nemzeti álláspont a tracking oktatási koncepciójáról;
  - Kapcsolat az általános és sajátos ellátás között, valamint a sajátos igények felbukkanásának megelőzése.
3. Értékmegállapítások a tananyag alátámasztására, mint referenciapontok:
  - Tananyag;
  - Bevizsgálás.
4. Befogadó értékelési rendszerek:
  - A sajátos oktatási-nevelési igények azonosítása a tanulási megközelítések folyamatos értékelésével.
5. A tanulók és szülők bevonása a döntéshozatalba.
6. Kapcsolatteremtés a befogadó oktatás és az egész életre szóló tanulás/kora gyermekkori beavatkozás között.
7. Ösztönzők az erőforráselosztásban és a támogatás elosztásában; az iskolák előzetes forrásellátása vs. az igények felmérése alapján történő erőforrás-ellátás.
8. Finanszírozási mechanizmusokhoz kapcsolódó eljárások.
9. Szakterületek közti kooperáció.



10. Interdiszciplináris támogatási rendszerek.
11. Tanárképzés és szakemberek képzése, kommunikációs és információs technológiák használatával is.
12. Olyan rendszerek, amelyek ösztönzik a tanárok közti együttműködést és a csapatmunkát.
13. Sokszínűség, multikulturális oktatás.
14. Felelősségre vonásra alkalmas rendszerek.

A projekt keretein belül a fent említett 14 terület közül 3 került kiválasztásra, amelyek kiemelt figyelmet igényelnek: törvényhozás, részvétel és finanszírozás.

## **7.2 Elvárások**

A következő lista tartalmazza azokat az elvárásokat, amelyeket a projekt szakértők dolgoztak ki a 3 kulcsterülettel (törvényhozás, részvétel, finanszírozás) kapcsolatban, amelyek kedvezőek a befogadó nevelés számára nemzeti szinten.

### *Elvárások a törvényhozás területén*

Ezen a területen a befogadó oktatás és más kezdeményezések közötti egyensúlyt és következetességet vizsgáljuk. Ez a következők teljesítését igényli:

1. Teljes konzisztencia a nemzeti szabályozás és a nemzetközi egyezmények között.
2. Teljes konzisztencia a különböző nemzeti törvények között.
3. Az oktatási szabályozás lefedi az oktatás összes szintjét.
4. Az oktatási törvényhozás érinti a tanárok, pszichológusok, egyéb személyzet képzésének színvonalát is, különös tekintettel a sokféleségre.
5. Az oktatási törvényhozás teljes egészében érinti a rugalmasság, sokféleség és egyenlőség szempontjait minden oktatási intézményben és minden tanuló számára.
6. Az oktatási törvényhozás teljes egészében lefedi a megfigyelés és felelősségre vonhatóság szempontjait minden oktatási intézmény és tanuló számára.



### *Elvárások a részvétel területén*

Ezen a területen belül az iskolai felvétel és választék szabályozása, a tananyag, oktatási igények felmérése is értékelésre kerül. Ez a következő feltételek teljesülését igényli:

1. A felvételi szabályozás ösztönzi mindenki számára a hozzáférést valamennyi többségi iskolához.
2. A nemzeti tanterv irányelvei elősegítik valamennyi tanuló befogadását.
3. A nemzeti vizsgarendszerek, ha léteznek, teljes mértékben követik azokat az irányelveket, amelyek a befogadó értékelésre vonatkoznak, és nem akadályozzák a tanulásban vagy az értékelési rendszerben történő részvételt.
4. Az oktatási igények felmérése és az értékelő rendszerek teljes mértékben elősegítik a befogadást.

### *Elvárások a finanszírozás területén*

Ezen a területen a finanszírozást és az eljárásokat vizsgáljuk az ellátó mechanizmusok valamint a forráselosztás vonatkozásában. Ez a következők teljesítését igényli:

A finanszírozási politika:

1. Teljes mértékben támogatja az inkluzív oktatást.
2. Teljes egészében az oktatási igényeken alapszik.
3. Teljes mértékben elősegíti a rugalmas, hatékony és hatásos reagálást a tanulók igényeire.
4. Teljes mértékben elősegíti az ide kapcsolódó szolgáltatások támogatását és a nélkülözhetetlen szakterületek közti együttműködést.

## **7.3 Indikátorok**

### *Indikátorok a törvényhozás területén*

#### Indikátor az első számú elváráshoz:

Teljes következetesség a nemzeti törvényhozás és a nemzetközi egyezmények között:



- 1.1 Konzisztencia a nemzeti törvényhozás és a nemzetközi egyezmények között. (pl. Salamanca Nyilatkozat, ENSZ konvenciók, stb.).

#### Indikátor a kettős számú elváráshoz:

Teljes konzisztencia a nemzeti törvényhozás területén:

- 2.1 Következetesség a nemzeti szintű törvények között (pl. diszkriminációellenes törvények, oktatási törvény, fogyatékkal kapcsolatos törvények, gyermekek jogai stb.).

#### Indikátor a hármas számú elváráshoz:

- 3.1 Az oktatási törvényhozás az oktatás egészét lefedi.
- 3.2 Bejártott eljárások a sajátos nevelési igények korai azonosítására mind a tanulók, mind a tanárok és más szakemberek számára (pl. óvoda, kötelező beiskolázás, felsőoktatás, egész életre szóló tanulás stb.).
- 3.3 Bejártott eljárások a sajátos nevelési igények leghamarabb történő kiszűrésére és értékelésére.
- 3.4 Elegendő erőforrás a korai azonosításra.
- 3.5 A sajátos igényű tanulók támogatása az igény azonosítása után azonnal, a befogadás elveinek megfelelően.
- 3.6 A diszkriminációellenes törvényhozás elősegíti a hozzáférést a szakképzéshez, felsőoktatáshoz.
- 3.7 Hosszirányú információ tanulók átmenetéről és céljairól (munka, továbbtanulás, szakképzés), amelyet állami vagy más szervezet gyűjt össze.
- 3.8 Olyan eljárások, amelyek figyelemmel kísérik az oktatás minden fázisában a tanulók fejlődését (óvoda, közoktatás, felsőoktatás, szakképzés).
- 3.9 Megalapozott eljárások, amelyek segítik a szakképzést nyújtó intézményeket a sajátos igényű tanulók befogadásában, képzésében.
- 3.10 Megalapozott eljárások, amelyek elősegítik a sajátos igényű tanulók tanácsadását, informálását.

#### Indikátor a négyes számú elváráshoz:



Az oktatási törvényhozás érinti a tanárok, szakemberek, nem oktatási személyzet képzésének minőségét, különös tekintettel a sokféleségre:

- 4.1 A kezdeti tanárképzési programok tartalmazzák a sajátos oktatást és a befogadási szempontokat.
- 4.2 A tanárokat és más dolgozókat támogatják tudásuk, képességeik és szemléletük fejlesztésében, hogy minél inkább megfeleljenek tanulóik igényeinek.
- 4.3 Elérhetőek olyan tanfolyamok és szakképzéses, amelyek növelik a tanárok pedagógiai képességeit.
- 4.4 A tanárok együtt terveznek, tanítanak és értékelnek.
- 4.5 Célzott erőforrásokat különítenek el a megfelelő szakképzésre és az inkluzív oktatás igényeinek kiszolgálására.

#### Indikátorok az ötös számú elváráshoz:

Az oktatási törvényhozás teljes egészében érinti a rugalmasságot, diverzitást és egyenlőséget minden oktatási intézményben minden tanuló számára:

- 5.1 A szabályozás/eljárások úgy születnek, hogy elősegítsék a szakterületek közti együttműködést (pl. oktatás, egészségügy, szociális szektor stb.).
- 5.2 A szabályozás/eljárások úgy születnek, hogy támogassák az együttműködést a hagyományos oktatási rendszer és a nem törvényen alapuló oktatási szolgáltatók között.
- 5.3 A szabályozás/eljárások úgy születnek, hogy tiszteletben tartsák az egyenlő esélyeket, és a diszkrimináció mentességét valamennyi tanuló számára.
- 5.4 A szabályozás/eljárások úgy születnek, hogy az anyagi és emberi erőforrások megegyezzenek valamennyi tanuló igényével.
- 5.5 A szabályozás/eljárások úgy születnek, hogy rugalmassá tegyék a tantervek és az egyéni oktatási tervek alkalmazását.
- 5.6 A szabályozás/eljárások úgy születnek, hogy valamennyi tanuló megszerezhesse az oklevelét, amikor befejeződik az iskoláztatása.



- 5.7 Eljárások a nem állami oktatási szervezetekkel való konzultációra.
- 5.8 A szabályozás/eljárások úgy születnek, hogy a tanulók, szülők és tanárok is beleszólhassanak a döntéshozatalba.
- 5.9 Eljárások a viták kezelésére.
- 5.10 A szabályozás és az eljárások rugalmasak, annak érdekében, hogy kiegészíthetők legyenek egyes egyéni igények megfelelése miatt.

#### Indikátorok a hatos számú elváráshoz:

Az oktatási törvényhozás teljes egészében érinti a megfigyelés és felelősségre vonhatóságot, minden oktatási intézmény és tanuló számára:

- 6.1 Szabályok a rendszereknek, hogy megfigyelhessék az ellátás hatékonyságát (mint önértékelés, vizsgálat, ellátás feltérképezése).
- 6.2 Szabályozás a rendszereknek, hogy figyelemmel kísérhessék a tanárok támogatását és tanulását.
- 6.3 Szabályozás a rendszereknek, hogy megfigyelhessék a részvételi arányokat (beiskolázás, végzettségi mutatók, kimaradások és kirekesztési mutatók).

#### *Indikátorok a részvétel területén*

#### Indikátorok az egyes számú elváráshoz:

A felvételi szabályozás elősegíti a felvételt mindenki számára a hagyományos iskolákba:

- 1.1 Szabályozás az iskolák számára, amely megteremti a tanulási lehetőséget minden tanuló számára, háttér vagy tanulási képességektől függetlenül.
- 1.2 Szabályozás az alkalmazott közlekedési ellátásra.
- 1.3 Szabályozás az épületek, felszerelések, infrastruktúra építésében, amelyek elősegítik a hozzáférést mindenki számára.
- 1.4 Szabályozás műszaki eszközök elhelyezéséről mindenki számára, sajátos igényeik alapján.



- 1.5 A tanulók véleményének figyelembe vétele saját tanulási környezetükkel kapcsolatban.
- 1.6 A sajátos igényű tanulók számának figyelemmel kísérése és gyűjtése az oktatási rendszerben, hagyományos osztályokban, szegregált intézményekben, kirekesztve az oktatási rendszerből.
- 1.7 Figyelemmel kísérni azokat a számokat és mutatókat, amelyek a sajátos igényeknek megfelelően tanított tanulókat vizsgálják az egészségügy, szociális jólét tekintetében. Ezen mutatók összegyűjtése a rendszer különböző szintjein.

#### Indikátorok a kettes számú elváráshoz:

A tananyag előírásai elősegítik az összes tanuló befogadását:

- 2.1 Szabályozás a rugalmasságra a tananyagban, a sajátos igényeknek megfelelően.
- 2.2 A tananyag szabályozása a való életbeli elvárásoknak megfelelően, nem csupán az elméleti tanulás szempontjából.

#### Indikátorok a hármas számú elváráshoz:

A nemzeti vizsgarendszerek, ha léteznek, teljes mértékben követik azokat az irányelveket, amelyek a befoga értékelésre vonatkoznak, és nem akadályozzák a tanulásban vagy az értékelési rendszerben történő részvételt:

- 3.1 Szabályozás arra, hogy tanulási eredmények széles választéka értékelve legyen.
- 3.2 Szabályozás minden tanuló eredményeinek értékelésére és ösztönzésére.
- 3.3 Szabályozás az értékelésre vonatkozóan, annak érdekében, hogy valamennyi tanuló képességeit bemutathassa.
- 3.4 Szabályozás a vizsgáztási módszerek elhelyezésére és azok módosítására, annak szükségessége esetén.

#### Indikátorok a négyes számú elváráshoz:

Az oktatási igények felmérése és az értékelő rendszerek teljes mértékben elősegítik az inklúziót:

- 4.1 Az eljárások nem diszkriminatívak és a legjobb gyakorlati megközelítéseken alapulnak.





- 4.2 A tanulók igényeinek felmérése holisztikus alapon történik, és legfőképp a szükségleteknek felel meg, amely nem csupán a tanításhoz és tanuláshoz kapcsolódik, hanem az IEP fejlesztéshez és értékelési eljárásokhoz.
- 4.3 Az igények azonosításának rendszere úgy kerül szabályozásra, hogy minél inkább a tanulók iskolai élményei kerüljenek előtérbe.

#### *Indikátorok a finanszírozás területén*

##### Indikátorok az első számú elváráshoz:


A finanszírozási politika teljesen támogatja a befogadó oktatást:

- 1.1 Alapvető finanszírozás az iskolák számára, lehetővé téve számukra, hogy reagáljanak a tanulók igényeire, minimális kihatással az egyéb sajátos igények kielégítésének finanszírozására.
- 1.2 A befogadó oktatáshoz való teljes hozzáférés nélkülözhetetlen és elégséges finanszírozása államilag történik, és nem függ egyéb önkéntes vagy karitatív szervezetektől.
- 1.3 A finanszírozás támogatja a befogadó oktatást minden tanuló számára a szükségletek, képességek, erősségek és érdeklődés alapján.
- 1.4 Szabályozás további finanszírozáshoz való hozzáférésre először a rendszer szintjén (helyi körzet/iskolák), és csak ez után egyéni szinten (a felesleges megbélyegzés elkerülése érdekében).

##### Indikátorok a kettes számú elváráshoz

A finanszírozási törvényhozás teljes mértékben az oktatási igényeken alapszik:

- 2.1 A szabályozás elsősorban a szükséges ellátáson alapszik, nem pedig a tanulók nehézségeinek kategorizálásán.
- 2.2 Az oktatási rendszer alkalmazkodik a tanulók igényeihez nem pedig fordítva.
- 2.3 Az oktatási igények egy világos értelmezése belekerül a törvényhozásba.
- 2.4 A szakterületek közti együttműködés.

- 
- 
- 2.5 Elérhető anyagi forrás a sajátos igények korai azonosítására (ahol a korai a tanulók korára vonatkozik és/vagy a tanulási nehézségek korai jeleire bármilyen korban).
  - 2.6 Az érintett szülők és a tanulók jelentős befolyással bírnak a tanuló igényeinek felmérésére és a szükséges ellátásra.
  - 2.7 Megfelelő finanszírozás a különböző életszakaszok igényeinek kielégítésére (óvodától az általános iskolán át egészen a középiskoláig és a felsőoktatásig), valamint az átmenetek könnyítésére.
  - 2.8 Támogató technológiák elérhetősége és hatékony használatának ösztönzése, beleértve az új, feltörekvő technológiákat, a tanulók igényeinek legjobb kielégítése illetve az önállóság ösztönzése érdekében.
  - 2.9 A sajátos igényű tanulókat egyenlően kezelik, figyelembe véve a nemzet, kort, etnikai hovatartozást, fogyatékokat, vallást, szociális-gazdasági helyzetet és lakhelyet.

#### Indikátorok a hármas számú elváráshoz:

A finanszírozási szabályozás teljes mértékben elősegíti az igényekhez való rugalmas, hatékony és hatásos reagálást:

- 3.1 Az erőforrások elosztására vonatkozó szabályok és eljárások könnyen értelmezhetőek a szakemberek, szülők és az állampolgárok számára egyaránt.
- 3.2 Az erőforrások rugalmasan kezelhetőek iskolai és helyi szinten (a szükséges centralizált felügyelet és koordináció mellett).
- 3.3 Az anyagi források időszerűen kerülnek elosztásra, a korai azonosítás és prevenció érdekében.
- 3.4 A szabályok oly módon születnek, hogy figyelembe vegyék az egyes területek optimális megoldásait a hatékonyság, hatásosság, esztétika, kompetencia és minőség, stb. tekintetében.

#### Indikátorok a négyes számú elváráshoz:

Teljes mértékben elősegíti az ide kapcsolódó szolgáltatások támogatását és a nélkülözhetetlen szakterületek közti együttműködést:



- 4.1 Egy jól kidolgozott támogatási rendszer elérhetősége, megfelelő szakmai tudással a befogadó oktatás területén.
- 4.2 Elégséges és hatásos kooperáció az intézmények között (kormányhivatalok, iskolák, egészségügyi és szociális szolgáltatások).
- 4.3 Szakemberek (pszichológusok, orvosok, tanárok, szociális munkások és adminisztrátorok) együtt dolgoznak.
- 4.4 Megfelelő finanszírozás van a szükséges szakmai kapcsolatépítési tevékenységekre.



## 8. ELJÁRÁSI KAPCSOLAT TEMATIKUS PROJEKTEKHEZ

A 7. részben a területek, elvárások és indikátorok az oktatáshoz, valamint a kapcsolat a specifikus indikátorokhoz került bemutatásra. Ez a megközelítés megerősíthető azzal, ahogyan illeszkedik azokhoz az eljárásokhoz, amelyek konkrét tematikus területekre vonatkozó javaslatokat nyújtó, tartalmi projekteken használatosak.

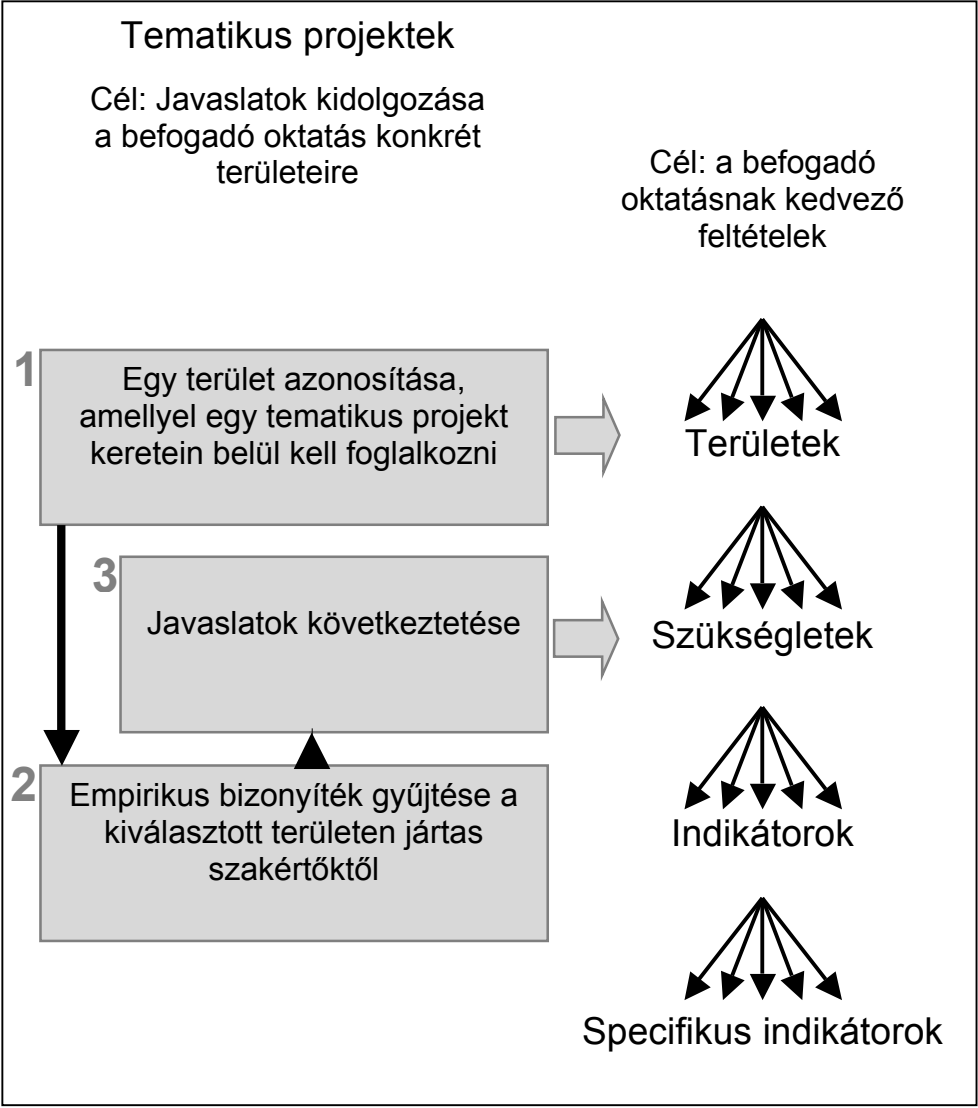
Az Ügynökség tematikus projektjeiben az első lépés mindig a további figyelmet igénylő területek azonosítása. Az Ügynökségnek két megközelítése van ezek azonosítására. Az első az, hogy mindig engedélyezzük azokat a folyamatokat, amelyek a tagországok előre nem látható és tervezhető igényeinek kielégítésére irányulnak. A második olyan tagországok inputjának összegyűjtése, amelyek a jelenlegi, felmerülő és jövőbeli problémákkal, szükségletekkel kapcsolatosak. Ezek a szükségletek a nemzeti, valamint az európai szintű prioritások fényében kerülnek kiválasztásra. Ezek aztán az Ügynökség tematikus projektjeiben szilárdulnak meg.

A második lépés a tematikus projekteken – a releváns tudományos szakirodalom értékelésén túl – empirikus bizonyítékok gyűjtése Európaszerte különböző szakemberektől. Számos módszer létezik és alkalmazható ezek összegyűjtésére (esettanulmányok és terepszemlék).

Harmadik lépésben egy induktív okfejtő eljárás kerül alkalmazásra, és az általánosítások az egyéni esetek alapján alakulnak ki. Ezek az általánosítások ezt követően javaslatok formájában jelennek meg. A javaslatok tevékenységeket fejeznek ki, a kedvező feltételek megteremtésére az adott terület befogadó oktatásában.

A javaslatok könnyen változtathatók elvárásokra úgy, hogy nem a szükséges tevékenységre, hanem a belőlük származó kedvező feltételekre koncentrálunk.

A 6. ábra mutatja a különböző lépéseket, amelyeket az Ügynökség követ a tematikus projekteken.



6. Ábra: folyamatbeli kapcsolat a tematikus projektekkel

---



## 9. TOVÁBBI LÉPÉSEK

A projekt célja olyan indikátorok létrehozása, amelyek mind nemzeti, mind európai szinten alkalmazhatók, és amelyek lehetővé teszik azon feltételek értékelését, amelyek elősegítik vagy hátráltatják a befogadó oktatás fejlődését az iskolákon belül. Biztosít továbbá egy keretet és módszertant az indikátorok nemzeti szinten történő kidolgozásához azokon a területeken, amelyeket számukra relevánsnak találnak. A következő észrevételek szándéka, hogy javaslatot nyújtsanak az indikátorok operatív tételére specifikus indikátorok kidolgozása által, valamint, hogy alkalmassá váljanak a megfigyelésre és az országok közti összehasonlításra.

### *Általános elvárások értékelése a három területen*

Vannak arra utaló jelek, hogy lehetséges általános elvárásokat azonosítani mindhárom területre vonatkozóan, és indikátorokat kidolgozni valamennyi területre. Például egy olyan elvárás, mint a „konzisztencia a nemzetközi szabványokkal”, lefordítható egyéni indikátorokra a törvényhozás, részvétel és finanszírozás területeire. Egy ilyen megközelítés egy átfogóbb listához vezethetne és használható lenne a jelenlegi lista hiányosságainak pótlására.

### *Egy kisebb indikátor csomag kiválasztása*

Az indikátorok egy része biztosít az országok számára egy eszközt, hogy összevegyék saját eredményeiket más országokéval. Egy kisebb csomagot kellene kijelölnie a törvényhozóknak (pl. az Ügynökség Képviselői Testület tagjainak) azon az alapon, hogy mennyi a vélt fontossága a kölcsönös európai szintű összehasonlításra nézve. E kisebb csomag alapján egy utólagos projekt keretein belül specifikus indikátorokat lehetne kidolgozni, amelyek mérhetővé tennék az indikátorokat.

### *Specifikus indikátorok meghatározása*

Ennek a lépésnek a célja az lenne, hogy az egyes specifikus indikátorok bizonyítékkal szolgálhatnának egy bizonyos körülmény meglétére, vagy egyes eredmények elérésére. Ezek a specifikus indikátorok képessé tennék a döntéshozókat az előremenetel nyomon követésére, az előírt kimenet, eredmény, szándékok és célok és nyomon követésére. A hetedik részben tárgyalt indikátorok egyaránt tartalmazhatnak mennyiségi és minőségi célokat. A



mennyiségi és minőségi szempontok is hasznos információkat tartalmaznak és szükségesek egy olyan kép alkotásához, amely mutatja a célok elérése felé tett előrelépést. A célcsoport szem előtt tartásával azonban a specifikus indikátorok többek között egyszerű információkkal kell, hogy ellássák mind az információ továbbítóját, mind annak felhasználóját. A specifikus indikátorok ezután szerepet játszhatnak a döntéshozatalban.

A specifikus indikátorok teszik operatívvá az adott indikátort. Ennek elérése érdekében a specifikus indikátorok a következők alapján kerülnek kidolgozásra:


- A specifikus indikátor mennyiségileg meghatároz egy konkrét vonatkozást az adott indikátoron belül;
- A specifikus indikátor mutatja, hogy az indikátor egy tényezője létezik-e vagy sem;
- A specifikus indikátor meghatározza, hogy milyen mértékig figyelhető meg az adott tulajdonság (konzisztencia szint);
- A specifikus indikátor részletezi az érvényben lévő szabályok egyezményekkel való különbözőségét vagy egyezőségét (koherencia szint);
- A specifikus indikátor értékeli azt, ahogyan a rendszer biztosítja, hogy a minőségi feltételek minden esetben adottak-e (kiterjedtségi szint).

Minden specifikus indikátort el kell látni egy rövid, de egyértelmű meghatározással.

#### *Megfelelő skálák létrehozása a specifikus indikátorok számára*

Egy következő lépésben, minden specifikus indikátor számára létre kell hozni megfelelő skálákat, mérőszámokat. Tekintetbe véve a mennyiségi specifikus indikátorokat, a potenciális skálák lehetnek bipolárisak (pl. létezik/nem létezik), vagy ordinálisak, megfelelő számú, könnyen elkülöníthető értékkel.

A mennyiségi specifikus indikátorok arányszámként kell, hogy megjelenjenek (pl. 4-ből 1). Ezek kiszámításának módját gondosan kell kidolgozni, a források és az adatok minőségét meg kell határozni. A minőségi specifikus indikátorok esetében irányelvek szükségesek, hogy csökkentsük a skálák szubjektivitását úgy, hogy meghatározzuk, hogy mely szituációban mely értékeket kell



---

választani, és hogy milyen szintet válasszunk kétség vagy kétértelműség esetében.

### *Értékelő csoportok meghatározása*

A minőségi mérések területén különösen, az értékelő szubjektív vizsgálata befolyásolja az értékek kiválasztását. Például ha egy specifikus indikátor meg kívánja mérni a szülői részvétel szintjét a döntéshozatali folyamatban, a szülők nézőpontjai eltérhetnek a szakemberek nézeteitől. Következésképpen egy következő lépés lenne kivizsgálni, hogy mely csoportokat kell bevonni, hogy az eredmények értékelése valóság-hű képet mutasson egy konkrét szabályozási szempontról.

### *Az értékelők közötti megegyezés fokának növelése*

Ahogy a specifikus indikátorok első körben eszközök lennének az országok számára, egy indikátor csoportot úgy lehetne tervezni, hogy egy önértékelési folyamatban lehessen használni. Azonban a skálák szubjektivitása, valamint az értékelők közötti rossz megegyezés potenciális kockázatot jelentenek. Ezek azzal a veszéllyel járnak, hogy az értékelés nem lesz semleges és nem egyetlen értékelő hatóság végzi el őket. Országok közötti összehasonlításra alkalmas mérések az azokat végző szakemberek teljes függetlenségét igénylik. Az úgynevezett „inter-rater agreement”, más néven az értékelők közötti megbízhatóság vagy egyetértés, a különböző értékelők közti egyezmény mértékét jelenti, a vizsgálandó elemre vonatkozóan. Minél magasabb ez a mérték, annál nagyobb az egyetértés és konszenzus. Nyilvánvaló, hogy minden mérési eszköz kell, hogy rendelkezzen megfelelő mértékben ezzel a tulajdonsággal. Ha az egyes értékelők nem egyeznek meg egymással megfelelő módon, akkor lépéseket kell tenni azért, hogy egy elfogadható szintre jusson az egyezés mértéke. Ezt úgy érhetjük el, hogy átdolgozzuk a mérőszámokat, vagy továbbképezzük az értékelő szakembereket.

### *Adatösszeadás, adatszétválasztás és adatértelmezés*

Egyes specifikus indikátorok esetében szükséges lehet leírni, hogy az adatgyűjtés milyen módon kell, hogy történjen a regionális szinttől egészen a nemzeti szintig. Ezzel egy időben az adatgyűjtés mértékét nemzeti szinten minden specifikus indikátor számára meg kell határozni. Például egyes indikátorok az oktatás szintjén, vagy adminisztratív (helyi, regionális) szinten kell, hogy adatot gyűjtsenek.





Végső soron minden specifikus indikátor valamilyen értelmezést és leírást kap. Ezzel tudjuk valamelyest kiküszöbölni a félreértelmezéseket az indikátorok felhasználói felől.

### *Folyamattervezés*

Utolsó lépésként szükséges számba venni a nélkülözhetetlen folyamatokat mind nemzeti, mind európai szinten, annak érdekében, hogy kezelni tudjuk az adatgyűjtést, értelmezést és visszajelzést. Az adatgyűjtési időszakokat meg kell előre határozni. Európai szinten az eredményekről való beszámolás folyamata megfelelően rendezett kell, hogy legyen.

### *Jövőbeli tevékenységek*

A korlátozott erőforrások miatt néhány megkötést már most is alkalmaznunk kellett a projekt tekintetében. Ahogy a 7. részben már leírtuk, a befogadó nevelés kulcsterületeiből három került kijelölésre, amelyeket alapos vizsgálatnak vetettünk alá, de a jövőben más területeket is meg kell vizsgálni. A jövőbeli indikátorok ezeken a területeken is kell, hogy alapuljanak, máskülönben nem fogják lefedni a befogadó oktatás területének egészét. Nem meglepő, hogy a vizsgálandó területek listája tartalmaz korábban már vizsgált területeket is, vagy olyanokat, amelyek jelenleg is részét képezik ügynökségi projekteknek. A projekt munkájából származó eredmények, javaslatok egy jó alapként szolgálhatnak arra, hogy a jövőben újabb specifikus indikátorokat dolgozhassunk ki (lásd a 8. részt). A lista felfogható egy napirendnek is a későbbi esetleges projektekről, szemináriumokról, konferenciákról vagy más európai és nemzeti eseményekről.



## REFERENCIÁK

Booth, T. and Ainscow, M. 2002. *Index of Inclusion: developing learning and participation in schools*, Bristol: Centre for Studies on Inclusive Education (CSIE)

European Agency for Development in Special Needs Education (szerk.) 2007. *Lisbon Declaration*, Available online: <http://www.european-agency.org/publications/flyers/lisbon-declaration-young-people2019s-views-on-inclusive-education> (Last accessed: 7 July 2009)

European Commission, Directorate General for Education and Culture (szerk.) 2002. *Education and training in Europe: diverse systems, shared goals for 2010; The work programme on the future objectives of education and training systems*, Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities

European Council, 2000. Lisbon European Council 23 and 24 March 2000, Presidency Conclusions, Available online: [http://www.europarl.europa.eu/summits/lis1\\_en.htm](http://www.europarl.europa.eu/summits/lis1_en.htm) (Last accessed: 9 July 2009)

Hollenweger, J. and Haskell, S. (szerk.) 2002. *Quality Indicators in Special Needs Education: an International Perspective*, Lucerne: Edition SZH/SPC

Meijer, C.J.W. (szerk.) 2003. *Special education across Europe in 2003: trends in provision in 18 European countries*, Middelfart: European Agency for Development in Special Needs Education

Peacey, N. 2006. *Reflections on the Seminar*, Vienna: European Agency for Development in Special Needs Education (Presentation given at the Assessment Project meeting, 20 May, 2006)

Peters, S., Johnstone, C. and Ferguson, P. 2005. *A Disability Rights in Education Model for evaluating inclusive education*, (Michigan State University, East Lansing, MI, USA), London: Taylor & Francis

Soriano, V., Kyriazopoulou, M., Weber, H. and Grünberger, A. (szerk.) 2008. *Young Voices: Meeting Diversity in Education*, Odense: European Agency for Development in Special Needs Education



United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO) 1994. *The Salamanca Statement and Framework for Action on Special Needs Education*, Paris: UNESCO

Watkins, A. (szerk.) 2007. *Assessment in Inclusive Settings: Key issues for policy and practice*, Odense: European Agency for Development in Special Needs Education

---



## SZÓJEGYZÉK

*Adatleválasztás* – adatok egymástól való elkülönítése vagy leválasztása részekre (az adatösszesítéssel ellentétes folyamat).

*Adatösszesítés* – olyan folyamat vagy eljárás, amelynek során összegző jellegű információgyűjtés és információnyújtás történik, meghatározott szándékkal, mint például a statisztikai elemzés szándékával.

*(Az) értékelő* – értékelést végző személy.

*Értékelők közötti egyetértés* – az értékelők közötti egyetértés foka. Megfelelő eredményszám állapítható meg, milyen mértékű a konszenzus az általuk adott értékelések között.

*Indikátor* – egy indikátor többféle módon határozható meg: paraméterként, vagy egy különböző paraméterekből következő értéként, amellyel egy jelenség állapotáról kívánunk információt nyújtani.

*Konzisztencia/konzisztenciaszint* – az egyezőségnek, standardoknak meghatározott szintje, illetve egy rendszer vagy komponenes részei közötti egyezés vagy annak mértéke.

*Mérhető* – olyan folyamat vagy jelenség, amelyet valamilyen numerikus módon mérni lehet.

*Monitoring* – valami megfigyelésére irányuló cselekvés (és esetenként a megfigyelés lejegyzése vagy rögzítése).

*Működő, működésben levő* – eredmény elérést célzó cselekmények, akciók sorozata.

*Működési indikátor* – olyan indikátor, amelyet úgy határoztak meg, hogy valamilyen módon mérhető legyen.

*Szenzor* – egy mérőműszernek az a része, amely közvetlenül reagál a környezetében bekövetkező változásokra.



## RÉSZTVEVŐ SZAKÉRTŐK

AUSZTRIA	Karl Hauer	karl.hauer@ooe.gv.at
BELGIUM (Flamand közösség)	Elisabeth Deschauer	elisabeth.deschauer@ugent.be
	Caroline Vanderkinderen	caroline.vandekinderen@ugent.be
BELGIUM (Francia közösség)	Patrick Beaufort	pbeaufort@ecl.be
	Jean-Claude De Vreese	jeanclaude.devreese@skynet.be
CIPRUS	Kalomira Ioannou (PAG* tag)	kioannou@moec.gov.cy
	Anastasia Hadjiyannakou	hadjanas@cytanet.com.cy
CSEH KÖZTÁRSASÁG	Věra Vojtová	vojtova@jumbo.ped.muni.cz
DÁNIA	Hans Henrik Knoop	knoop@dpu.dk
EGYESÜLT KIRÁLYSÁG (Anglia)	Brahm Norwich	B.Norwich@exeter.ac.uk
EGYESÜLT KIRÁLYSÁG (Skócia)	Martyn Rouse	m.rouse@abdn.ac.uk
ÉSZTORSZÁG	Inga Kukk	Inga.kukk@hm.ee
FRANCIA- ORSZÁG	José Seknadje	jose.seknadje@inshea.fr
GÖRÖGORSZÁG	Maria Michaelidou	smi@acm.org
HOLLANDIA	Berthold van Leeuwen	B.vanLeeuwen@slo.nl

---

\* PAG = Projekt Tanácsadó Csoport

IRORSZÁG	Michael Travers	michael_travers@education.gov.ie
IZLAND	Anna Kristin Sigurðardóttir	annakristin@khi.is
LITVÁNIA	Laima Paurienė	laima.pauriene@spc.smm.lt
LETTORSZÁG	Guntra Kaufmane	guntra.kaufmane@vsic.gov.lv
MAGYAR-ORSZÁG	Zsuzsa Hámori-Váczy (PAG tag)	zsuzsa.vaczy@t-online.hu
	Zsuzsa Várnai	varnaizsuzsa@level.datanet.hu
MÁLTA	Mario Testa	mario.testa@gov.mt
NÉMETORSZÁG	Anette Hausotter	anette.hausotter@iqsh.de
	Matthias V. Saldern	vsaldern@uni-lueneburg.de
NORVÉGIA	Anders Øystein Gimse (PAG tag)	Anders.Oystein.Gimse@utdanning sdirektoratet.no
	Svein Nergaard	svein.nergaard@statped.no
OLASZORSZÁG	Serenella Besio	s.besio@univda.it
PORTUGÁLIA	Filomena Pereira	filomena.pereira@dgidc.min-edu.pt
SPANYOL-ORSZÁG	Marta Sandoval Mena	marta.sandoval@uam.es
SVÁJC	Judith Hollenweger (PAG tag)	judith.hollenweger@phzh.ch
SVÉDORSZÁG	Agneta Gustafsson	agneta.gustafsson@spsm.se
	Ingemar Emanuelsson	ingemar.emmanuelsson@telia.com

Az „Indikátorok kifejlesztése – a befogadó nevelés számára Európában bemutatja az Ügynökség – 23 ország részvételével végzett – projekt-tevékenységének legfőbb eredményeit.

A projekt célja egy olyan módszer kidolgozása volt, amely alkalmas lehet nemzeti szinten is a fejlesztések monitorozására, illetve, amelyek felhasználhatóak lehetnek európai szinten is. Ilyen fajta indikátorok egyértelmű oktatáspolitikai feltételeket követelnek meg, amelyek képesek támogatni a befogadó oktatás fejlesztését az iskolán belül. Több európai és nemzetközi szervezet foglalkozik indikátor-fejlesztéssel az oktatás több területén, ez a projekt nagy mértékben épít ezekre a tapasztalatokra az inkluzív nevelésben.

A projektnek két fontos eredménye van:

- Egyrészt kifejlesztett és gyakorlatba ültetett egy alulról felfelé építkező megközelítést a legalkalmasabb indikátorok meghatározásában. Ez a projektben dolgozó szakértők megegyezésével jött létre;
- Másrészt három fő területen – törvényhozás, részvétel, finanszírozás – azonosított alapvető indikátorokat.

Mindent összevetve, a projekt olyan alkalmas indikátorok fejlesztését célozta, amelyek konstruktív összehasonlítást és a jó megközelítésekéből adódó tanulást támogatják hatékonyan és sikeresen az inkluzív nevelésben.

Jelen jelentés a projekt kereteit, indokoltságát, céljait, feladatait mutatja be a fejlesztés módszereivel és a befogadó nevelés monitoringjában alkalmazható indikátorok egy csoportjával együtt.

